

Ko postane vlaga voda

✍ Miha Pavšek

FOTO: MIHA PAVŠEK

Začetek minulega meseca, natančneje letošnjega oktobra, je bil prav sumljivo obetaven. Babje poletje, o katerem smo pisali v septembrski številki revije, se je nadaljevalo tudi v začetku naslednjega meseca, potem pa smo bili deležni kar dvakratne snežne pošiljke, tudi v sredogorju in, krajevno ter kratkotrajno, celo na dnu nekaterih dolin in kotlin.

Menda so najbolj zagreti turni smučarji že takrat nemudoma pričeli s servisiranjem najpomembnejšega turnosmučarskega pripomočka. Ena od značilnosti podnebnih sprememb, ki smo jim priča v zadnjih dveh desetletjih, so hitri prehodi letnih časov, kar se je pokazalo tudi to pot. Pozno poletje je hotelo kar pomesti z jesenjo in na trenutke je zadišalo že po zimi. A kot vedno vreme vse in še pravočasno – tokrat do praznika reformacije in dneva spomina na mrtve oziroma krompirjevih počitnic – postavi na svoje mesto.

Jesen je tudi čas, ko se začne ob mirnem vremenu redno pojavljati jutranja rosa tudi v dolini. Pred tem pa višje zgoraj: na višku poletja smo ji lahko priča tudi na naših najvišjih planinskih travnikih in pašnikih. Že res, da smo takrat zaradi nje lahko za krajši čas "mokri v noge", vendarle pa nam ob jutrih in zgodnjem delu dopoldneva, natančneje, dokler je ne posuši sonce, obeta lepo nadaljevanje dneva. Kakorkoli že, oroševanje se zgodi pri določeni temperaturi, ki ji pravimo

temperatura rosišča. To je tista temperatura, pri kateri je delni parni pritisk (na ARSO mu pravijo tlak, ker so jim tako ukazali inšpektorji ...) v ozračju enak nasičenemu. Višja, kot je temperatura zraka, večja je v njem količina vlage in obratno. Ker je temperatura rosišča odvisna predvsem od količine vlage v zraku, je torej tudi pokazatelj vlažnosti ozračja. Lahko si jo ogledamo (http://www.arso.gov.si/vreme/napovedi%20in%20podatki/vertikalna_sondaža.html) pri vsakodnevni jutranji vertikalni sondaži, ko spustijo meteorologi v zrak poseben vremenski balon (sondo) z merilnimi napravami. Na tovrstnih grafikonih sta prikazani dejanska temperatura (modra) in temperatura rosišča (rdeča) v odvisnosti od nadmorske višine, pri čemer je prva vedno nekoliko višja od druge. Večja, kot je razlika med obema temperaturama, manjša je relativna vlažnost zraka. Kjer se črti prekrivata ali močno približata druga drugi, imamo praviloma opravka z oblaki. V vzpetem svetu gora to pomeni, da smo v megli ...

Vodo poznamo v nevidni in vidni obliki. Kako pa jo lahko spremenimo iz ene v drugo obliko oziroma iz plinastega v tekoče stanje? Povsem enostavno, z znižanjem temperature. V sak delček zraka ima namreč temperaturo, pod katero se vodna para utekočini in nastanejo vodne kapljice, ki jih prepoznamo kot meglo ali oblake. Temperatura, pri kateri se to zgodi, je že omenjena temperatura rosišča. Obe temperaturi imata zanimiv dnevni potek, ki ga lahko opazujemo predvsem ob mirnem vremenu. Pri jutranjem ohlajevanju bo vlažnost zraka precej visoka, zato bo dejanska temperatura zraka le malo nad temperaturo rosišča. S segrevanjem ozračja pa začne upadati tudi njegova relativna vlažnost, temperatura rosišča pa se prek dneva ne spremeni kaj veliko. Ko se začne zvečer ozračje spet ohlajati, nastane rosa, če pade temperatura zraka ponoči pod nič stopinj Celzija, pa imamo zjutraj slano. Letos nas je tudi po nižinah obiskala že sredi oktobra, marsikje že ob prvi, povsod drugod pa ob drugi oktobrski ohladitvi, kar pa ni za ta čas prav nič nenavadnega. Letošnje babje poletje in njegova toplota gor ali dol – zima že gleda, kako in kje bo potrkala na naša vrata. Visokogorska so ji odprta že več kot mesec dni, kaj kmalu pa nam ne bo treba do snega na višave. Ali pač? ○